

Vlaanderen
verbeelding werkt

Criteria voor Nationale Parken Vlaanderen

versie maart 2021

BROUCKXOU TOM

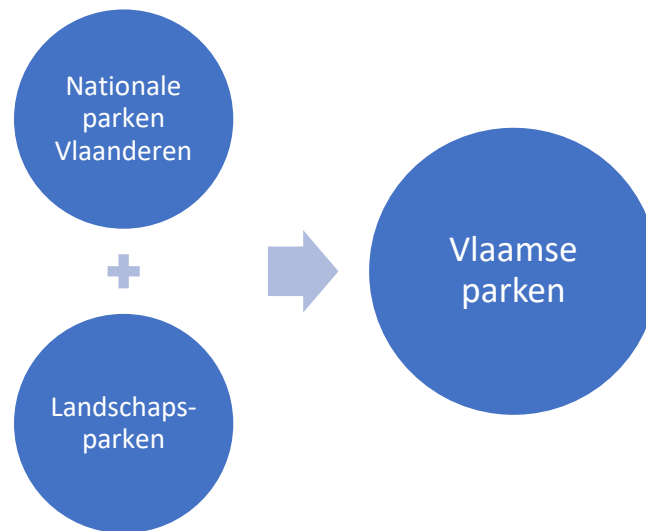
Inhoudsopgave

Inleiding.....	2
Definities.....	3
Doelstellingen	4
Type criteria.....	4
Criteria voor de Nationale Parken Vlaanderen	5
SELECTIEFASE	5
1. Criterium omvang en samenhang van de kandidaat Nationaal Park Vlaanderen	5
2. Criterium natuurkwaliteit.....	6
3. Criterium unieke belevingswaarde.....	7
4. Criterium gebiedscoalitie en engagementsverklaring.....	7
BEOORDELINGSFASE	9
Uitsluitingscriteria	9
Beoordelingscriteria	9
1. Criterium beleidsbijdrage.....	10
2. Criterium governance.....	17
3. Samenvatting en weging beoordelingscriteria.....	21

Inleiding

Het Vlaamse regeerakkoord 2019 – 2024 voorziet in hoofdstuk 3.5, de oprichting van een viertal Vlaamse parken: ‘omvangrijke gebieden met internationale uitstraling, een uitzonderlijke natuur en een unieke belevingswaarde, die een troef vormen op het vlak van recreatie en toerisme.’ Deze parken werden nadien omgedoopt tot ‘Nationale Parken Vlaanderen’. Daarnaast voorziet het regeerakkoord in de oprichting van Landschapsparken. De overkoepelende naam voor beide parken is ‘Vlaamse Parken’.

Figuur 1. Vlaamse Parken

Dit document geeft toelichting bij de definities, de doelstelling en de criteria voor de Nationale Parken Vlaanderen.

Voorafgaand aan de ontwikkeling van de criteria voor de Nationale Parken Vlaanderen is een verkennend onderzoek van het beleid in de buurlanden uitgevoerd en een expertadvies¹ op maat van de Vlaamse situatie besteld. De eigenlijke criteria kwamen tot stand met bijdragen van de betrokken Vlaamse administraties Agentschap Natuur en Bos, Toerisme Vlaanderen, Departement Omgeving, Agentschap Onroerend Erfgoed, het Instituut voor Natuur- en bosonderzoek en de Vlaamse Landmaatschappij. Aanvullend is overlegd met de Vlaams Overleg van Regionale Landschappen (VORL), de Vereniging van Vlaamse Provincies (VVP) en de Natuurvereniging Natuurpunt.

Naar analogie met het *Man and Biosphere* programma van UNESCO en enkele *best practices* in het buitenland (oa. in Nederland, Frankrijk en Duitsland) wordt een zoneringsaanpak aangebracht in een Nationaal Park. De verschillende zones worden eveneens gedefinieerd.

¹ Schaminée et al., expertenadvies categorisering Nationale Parken in Vlaanderen, oktober 2020

Definities

Hieronder worden enkele belangrijke begrippen toegelicht die worden gebruikt in de bespreking van de criteria.

- **Nationaal Park Vlaanderen** (hier ook kortweg 'Nationaal Park' of 'Park' genoemd): is een erkend, geografisch afgebakend gebied van voldoende grote omvang met een uitzonderlijke natuurwaarde en een internationale uitstraling. Het beheer is gericht op het bereiken van een duurzame bescherming en ontwikkeling van landschapsecologische processen en de bijhorende ecosystemen, habitats en soorten tezamen met de gebiedscoalitie. Het unieke natuurlijke milieu, landschap en erfgoed bieden mogelijkheden tot toeristisch recreatieve ontwikkeling en promotie, echter steeds binnen de draagkracht van de natuur en haar omgeving.
- **Natuurkern (NK)**: de Natuurkern vormt het hart van het Nationaal Park en bestaat uit één of meerdere deekernen:
 - met volgende bestemming volgens Gewestplan: natuurgebied en reservaatgebied, bosgebied, parkgebied, buffergebied, overig groen, valleigebied of waterweg, militair domein of een gelijkwaardige bestemming op basis van een goedgekeurd Ruimtelijke Uitvoeringsplan (RUP), of
 - aangeduid als speciale beschermingszone (SBZ) of
 - beschermd cf. Duinendecreet, of
 - met een maritieme component onder een afdoende beschermd statuut.
- **Zone voor natuurontwikkeling²(ZNO)**: dit zijn 1 of meerdere zones, onafhankelijk van de gewestplanbestemming, gelegen binnen het Nationaal Park die op het moment van selectie geen deel uitmaken van de natuurkern, maar die aangeduid worden voor uitbreiding van de natuurkern tot 10.000 ha binnen een termijn van 20 jaar.
- **Zone voor Omgevend Landschap (ZOL)**: dit zijn 1 of meerdere zones, onafhankelijk van de gewestplanbestemming, gelegen binnen een Nationaal Park die geen deel uitmaken van de natuurkern noch de zone voor natuurontwikkeling. De Zones voor Omgevend Landschap zijn (onderdeel van) robuuste open ruimtes die ofwel noodzakelijk zijn om het Nationaal Park tot een landschapsecologisch - en recreatief samenhangend en functionerend geheel te maken, ofwel op zichzelf voldoende intrinsieke waarde hebben als landschap. Deze zones hebben volgende functies: versterken van de interne samenhang recreatief en landschapsecologisch en versterken van de landschappelijke kwaliteit t.a.v. de natuurkern. Landbouw in deze zone is mogelijk voor zover deze in overeenstemming is met de draagkracht en eigenheid van het gebied en er een grote verwevenheid landbouw-natuur aanwezig is.
- **Onthaalzone (OZ)**: dit zijn 1 of meerdere zones binnen het Nationaal Park die de toegangspoorten vormen en de bezoeker geleiden en voorzien van voldoende informatie en infrastructuur.
- **Enclave**: een enclave is een zonevreemd of zone-eigen eiland gelegen in de natuurkern of zone voor natuurontwikkeling met een andere functie dan natuur die op moment van afbakening van de perimeter geen deel uitmaakt van het Nationaal Park .
- **Barrière**: een barrière is een lijnvormige ecologische hindernis in het landschap binnen (interne barrière) of aan (externe barrière) een natuurkern of zone voor natuurontwikkeling.
- **Gebiedscoalitie**: de gebiedscoalitie vormt de verzameling van instanties en organisaties die een gezamenlijke missie voor het gebied uitdragen en instaan voor de realisatie van de langetermijnvisie.

² Zoals gedefinieerd in Art. 2, 12° van het Natuurdecreet;

Doelstellingen

Primaire doelstelling

1. Het beschermen en versterken van de bijzondere biodiversiteit van het Park evenals de onderliggende ecologische structuren en bijhorende processen en in het bijzonder:
 - a. het beheren van het gebied in een zo natuurlijk mogelijke staat voor zover compatibel met punt b en c;
 - b. het in stand houden en herstellen van levensvatbare, ecologisch functionerende en voldoende veerkrachtige populaties van inheemse soorten; en
 - c. bijdrage leveren tot regionale en internationale natuurbehoudsdoelen inclusief bepaalde halfnatuurlijke landschappen.
2. Het beschermen van culturele waarde van het Park met inbegrip van de erfgoedwaarde, landschappelijke kwaliteiten.
3. Het ontwikkelen en promoten van toerisme en recreatie in en rond het park waarbij meerwaarde voor de plek, de lokale gemeenschappen, de ondernemers en de bezoekers wordt gecreëerd, echter zonder de draagkracht te overschrijden en met aandacht voor de spreiding in tijd en ruimte.
4. Via principes van co-creatie een bijdrage leveren aan de duurzame economische en sociale ontwikkeling van de bewonersgemeenschap en ondernemers in de onmiddellijke omgeving van het Park.

Secundaire doelstelling

1. Voorzien van ecosysteemdiensten en natuurlijke producten.
2. Kennisopbouw via divers wetenschappelijk onderzoek.
3. Aanbieden van mogelijkheid tot participatie in het beheer – en verhogen van betrokkenheid van bewoners en ondernemers.
4. Ondersteunen van de beheerders van het park met het oog op de ontwikkeling van de primaire doelen.
5. Het duurzaam ondersteunen van een lokale gebiedscoalitie die instaat voor het beheer en ontwikkeling van het park.

Type criteria

De erkenning als Nationaal Park Vlaanderen gebeurt a.d.h.v. twee type criteria.

1. Selectiecriteria worden getoetst in de conceptnota. Deze beschrijft de aanwezige, fysieke kenmerken van het voorgestelde gebied, met name: de omvang en samenhang, de natuurkwaliteit, de unieke belevingswaarde en de erfgoedwaarde. Een gebiedscoalitie en een engagementsverklaring van de kernpartners, die het Nationaal Park gaan waarmaken, is een vereiste. De kandidaten die aan de selectiecriteria voldoen komen terecht op een shortlist. Naargelang het beschikbare budget worden de kandidaten uitgenodigd om deel te nemen aan de volgende stap (= de beoordeling van de kandidaten).
2. Beoordelingscriteria worden getoetst op basis van een Masterplan en Operationeel Plan. De potenties van het Nationaal Park en het niveau en de uitvoerbaarheid van de getoonde ambitie van de gebiedscoalitie worden hierbij beoordeeld. De selectiecriteria dienen uiteraard nog steeds te voldoen. De beoordelingscriteria laten toe de kandidaten te vergelijken en te rangschikken. Slechts kandidaten die op elk beoordelingscriterium voldoende scores, met name 60%, kunnen worden voorgelegd ter erkenning.

Pas wanneer beide criteria voldaan zijn, kan een kandidaat worden voorgedragen ter erkenning als een Nationaal Park Vlaanderen. Een voldoende score geeft echter geen recht tot automatische erkenning.

Criteria voor de Nationale Parken Vlaanderen

SELECTIEFASE

In de selectiefase wordt de kandidaat gescreend op basis van een conceptnota. Deze beschrijft de aanwezige, fysieke kenmerken van het voorgestelde gebied aan de hand van de criteria en geeft een idee van de potenties van het gebied in kwestie. De selectiecriteria zijn: omvang en samenhang (criterium 1), natuurkwaliteit (criterium 2) en unieke belevingswaarde (criterium 3). In een aparte bijlage bij de conceptnota wordt een overzicht gevraagd van de aanwezig erfgoedwaarde in het gebied.

De verschillende elementen van de conceptnota geven m.a.w. op hoofdlijnen een synthese van de bestaande structuur van het gebied en de relaties met de omgeving en dit voor alle relevante functies. Deze worden ook samengevat op één of meerdere kaarten. Een SWOT analyse geeft een overzicht van de kansen, knelpunten en maatschappelijk opgaven in het gebied.

Het criterium 4 behandelt de gebiedscoalitie en de engagementsverklaring van de kernpartners voor het Nationaal Park.

1. Criterium omvang en samenhang van de kandidaat Nationaal Park Vlaanderen

Het Nationaal Park dient een voldoende omvang te hebben en voldoende aaneengesloten te zijn om de aanwezige soorten en habitattypen duurzaam te kunnen in stand houden binnen een planningshorizon van 20 jaar. Er dient bij de configuratie gestreefd te worden naar een zo compleet mogelijk landschapsecologisch systeem, dat ruimte geeft aan natuurlijke processen en tegelijkertijd voldoende samenhangend is en als eenheid wordt ervaren door de bezoeker.

Voor dit criterium geldt dat de oppervlakte van de natuurkern, op het moment van selectie **minimaal 5.000 ha** moet zijn. Het Masterplan voorziet in **een groeitraject naar minimaal 10.000 ha natuurkern**, waarvan het verschil na 10 jaar voor de helft en na 20 jaar volledig weggewerkt is. De aanduiding van zones voor natuurontwikkeling, te detailleren in het Masterplan, is op dit groeitraject afgestemd.

1.1. Minimale oppervlakte natuurkern in functie van habitats, soorten en natuurlijke processen

- De belangrijkste natuurwaarden van een Nationaal Park bevinden zich in de natuurkern (zie definitie). Die bestaat bij moment van erkenning minstens uit 5.000 ha.
 - De natuurkern kan opgedeeld zijn in meerdere deerkernen³ waarvan minstens 1 deerkern groter is dan 3.000 ha
 - een deerkern kan enclaves omvatten of doorsneden worden door een barrière mits de maximaal te overbruggen afstand beperkt blijft tot 200 m;
 - tussen de deerkernen is er geen maximale tussenafstand bepaald; en

³ De oppervlakte van het deelgebied is gelijk aan de oppervlakte omgeven door de perimeter van het deelgebied verminderd met het ruimtebeslag van de enclave of barrière

- de dealkernen kunnen binnen de periode van het Masterplan, ecologisch en recreatief, worden verbonden a.d.h.v. zone voor natuurontwikkeling (ZNO) of zones voor omgevend landschap (ZOL).

1.2. Overschrijding gewestgrens

- Indien de Vlaamse natuurkern aansluit bij delen gelegen buiten het Vlaamse Gewest en voor zover dit past binnen hetzelfde landschappelijke en ecologische complex, volstaat een omvang van de (gewest)grensoverschrijdende natuurkern van minstens 5000 ha. Het Masterplan voorziet in een groeitraject voor de Vlaamse natuurkern naar minimaal 5000 ha.
- De delen gelegen buiten het Vlaamse Gewest genieten een gelijkwaardige juridische bescherming (niet statuut) als de Vlaamse natuurkern.

1.3. Afbakening van het Nationaal Park Vlaanderen

Op basis van de selectiecriteria wordt een voorstel gedaan van afbakening en begrenzing van het Nationaal Park op kaart. Het gebied is samenhangend en bestaat uit een natuurkern, zones voor natuurontwikkeling, zones voor omgevend landschap, enclaves, barrières en onthaalzones. De grenzen zijn logisch en worden landschapsecologisch onderbouwd, m.a.w. ze volgen niet persé administratieve grenzen. De begrenzing houdt rekening met de ruimtelijke eisen van habitats en soorten evenals natuurlijke processen en fenomenen. De situering op kaart van de natuurkern (inclusief enclaves) is scherp aangegeven o.b.v. een contour, de situering van de andere zones (ZNO, ZOL) kan schematisch a.d.h.v. vagere contouren en pijlen worden aangeduid. De definitieve grenzen (natuurkern, enclaves, barrières, zones voor natuurontwikkeling en zones voor omgevend landschap) worden bepaald in het Masterplan. De zones voor natuurontwikkeling zijn gekozen i.f.v. het beoogde groeitraject van de natuurkern naar 10.000 ha of meer binnen de termijn van 20 jaar, en passen maximaal binnen het beslist beleid of binnen bestaande visies, evenwel zonder nieuwe initiatieven uit te sluiten.

Een tabelformaat van de kaart met oppervlaktes en bestemming/bescherming per gemeente wordt eveneens aangeleverd voor de natuurkern.

2. Criterium natuurkwaliteit

We verwachten van de kandidaten een bepaalde aanwezige natuurkwaliteit. Deze heeft een abiotische component, met name een beschrijving van de **systeemkwaliteit**, en een biotische component die tot uiting komt via de analyse van de aanwezige **habitats en biotopen**.

2.1. Systeemkwaliteit

Het systeem van abiotische processen van het Nationaal Park is gekend en beschreven in rapporten (IHD, monitoring, beheerplannen, eco-hydrologische studies, etc.). Dit wordt kwalitatief samengevat in de aanvraag met de nodige verwijzingen naar de brondocumenten.

2.2. Actuele natuurwaarden

- De kandidaat Nationaal Park Vlaanderen omvat actuele natuurwaarden die binnen Vlaanderen en/of internationaal onderscheidend zijn. Gezien we met het ensemble van Nationale Parken een goeie representativiteit van de diverse ecoregio's beogen, gebeurt een beoordeling van de uniciteit van de natuur onder punt 3.1 m.b.t. de USP.
- Bij de indiening van de kandidatuur is minstens 50% van de natuurkern gevat door een natuurbeheerplan type 4: indien er nog geen beheerplan is opgemaakt, bestaat het engagement om een natuurbeheerplan type 4 op te maken. Na 10 jaar ligt minstens 50% van

de oppervlakte van de Vlaamse natuurkern effectief onder natuurbeheerplan type 4 (natuurreservaat). Na 20 jaar wordt dit 75% van de oppervlakte.⁴

- 50 % van de natuurkern is biologisch waardevol of biologisch zeer waardevol volgens de codes z, wz en w op de meest recente versie van de Biologische Waarderingskaart (<https://www.inbo.be/nl/de-biologische-waarderingskaart-bwk>).

3. Criterium unieke belevingswaarde

3.1. Aanzet tot USP

Er is een voldoende scherpe **aanzet tot Unique Selling Proposition (USP)**: een Nationaal Park onderscheidt zich van de andere parken (en indien mogelijk ook internationaal) door zijn eigenheid en uniciteit op het niveau van de natuurwaarden (representativiteit voor de ecoregio), de landschapswaarden en de erfgoedwaarden. Er is ook aandacht voor de plaatselijke tradities, immaterieel en materieel erfgoed, verhalen, geschiedenis en lokale producten. De kenmerken van het park zijn zo uniek dat het bezoekers vanuit het binnen- en buitenland aantrekt.

De kandidaat kan deze USP duiden a.d.h.v. een handvol sleutelbegrippen en een wervende tekst die de uniciteit t.o.v. andere gebieden duidt. Deze sleutelbegrippen houden een belofte in die de bezoeker een unieke belevingswaarde garandeert en genereert m.a.w. een *reason to come*. De aanzet tot USP is in eerste instantie gebaseerd op de intrinsieke kwaliteit van het gebied eerder dan toegevoegde belevingselementen.

3.2. Ontsluiting

Het gebied moet ontsloten en beleefbaar zijn, dit veronderstelt dat:

- het Nationaal Park voldoende kwalitatief ontsloten is via een **bestaand recreatief netwerk** rekening houdend met principes van zonering i.f.v. het draagvlak van de natuur; en
- er een **onthaalprogramma** mogelijk is voor wandelaar, fietser en natuurliefhebber voor minimaal 2 dagen.

4. Criterium gebiedscoalitie en engagementsverklaring

Er bestaat een gebiedscoalitie van partners die zich engageren om een Nationaal Park op te zetten en de werking en het beheer ervan op zich te nemen. Deze gebiedscoalitie houdt een structurele samenwerking in, waarin iedere partner zijn verantwoordelijkheid neemt. Indien er reeds een samenwerking bestaat voor het ruimere (geografische) gebied, wordt geduid in de conceptnota op welke manier de coalitie voor het Nationaal Park hiermee is afgestemd.

Het engagement en ambitieniveau van deze partners blijkt uit een **ondertekende verklaring** met het oog op een structurele en langdurige aanpak. Deze verklaring bevestigt het inhoudelijk en financiële engagement van de partners evenals de aanduiding van de coördinerende partner om te komen tot een Masterplan voor het gebied met als doel de oprichting en de erkenning van een Nationaal Park.

De engagementsverklaring wordt minimaal ondertekend door de **kernpartners**, dit zijn de partners die actief en structureel bijdragen aan de realisatie van het Masterplan, namelijk:

⁴ De vraag tot engagement natuurbeheerplan type 4 geldt niet voor militaire domeinen, de vermelde percentages gelden voor de oppervlakte Natuurkern zonder Militair Domein.

- de lokale besturen op wiens grondgebied het park gelegen is;
- de betrokken provincies;
- terreinbeherende instanties, organisaties en publieke of (een coalitie van) particuliere eigenaars/gebruikers waarvan het betreffende gebied gelegen is binnen de natuurkern en die het beheer van hun gebied afstemmen op de doelstellingen van het Nationaal Park en voor zover ze eigenaar/beheerder zijn van minstens 200 ha van de natuurkern.
- gemandateerd vertegenwoordiger van de coalitie.

De gemandateerd vertegenwoordiger is de begunstigde van de subsidie en aanspreekpunt voor het vervolgtraject.

Een **steunbrief** van overige inhoudelijk relevante en lokaal actieve organisaties en sectoren (VOKA, UNIZO, landbouworganisaties, heemkundige kring, gidsenvereniging, ...), en overige terreinbeherende instanties en eigenaars, is voor zover ze zich engageren tot een actieve bijdrage in de ontwikkeling van het park op het vlak van landschap, natuur, streekidentiteit, toerisme, lokale economie, ... een pluspunt.

BEOORDELINGSFASE

Na het begeleidingstraject en na indiening van het Masterplan en het Operationeel Plan en alvorens de kandidaten worden beoordeeld o.b.v. de hieronder beschreven criteria, gebeurt een toetsing aan de uitsluitingscriteria. Deze zijn verplicht aan te voldoen.

Uitsluitingscriteria

Volgende zaken dienen aanwezig te zijn in het dossier van de kandidaat. Indien een van deze zaken ontbreekt, wordt de kandidaat geweerd uit de beoordelingsfase.

1. Een ondertekende samenwerkingsovereenkomst tussen kernpartners (zie ook punt criterium governance).
2. Een organisatiestructuur inclusief voorstel projectbureau.
3. Een Masterplan (20j) bevattende een geïntegreerde gebiedsanalyse, een visie op het gebied, een perimeter voor het Nationaal Park , een governance en financiering op hoofdlijnen.
4. Operationeel Plan (5j) bestaande uit een gedetailleerd actieprogramma, gedetailleerde overlegstructuur, toelichting werking projectbureau, financieel plan, acties m.b.t. het draagvlak en een aanzet tot onderzoeksprogramma.

Beoordelingscriteria

Tijdens de beoordeling worden de potenties van het Nationaal Park en het niveau en de uitvoerbaarheid van de getoonde ambitie van de gebiedscoalitie beoordeeld (criterium 1). Een tweede criterium handelt over de governance. De selectiecriteria gelden onverminderd.

De geselecteerde kandidaten worden beoordeeld op basis van het ingediende Masterplan en het Operationele Plan.

Het Masterplan is een wervend document dat bestaat uit een coherent en aantrekkelijk verhaal met een goede onderbouwing van actueel aanwezige waarden, beschrijving van het aanwezige potentieel en een duidelijke visie en ambitie om dit te bestendigen, te versterken en verder uit te bouwen.

Het Masterplan bevat een geïntegreerde gebiedsanalyse, inclusief een analyse van de beleidscontext. Deze analyse vormt de basis voor een lange termijnvisie en missie van het Nationaal Park . De visie wordt vertaald in doelstellingen en een ontwerp actieprogramma voor elk van de relevante thema's voor een termijn van 20 jaar. De uiteenlopende doelen van dit Masterplan dienen in overeenstemming te zijn met de algemene doelstelling voor de Nationale parken Vlaanderen (cf. hoger). Op vlak van categorisering volgens IUCN (<https://www.iucn.org/theme/protected-areas/about/protected-area-categories>) wordt een mengvorm beoogd van categorie II en categorie V. De zone voor categorie II wordt in eerste instantie voorbehouden voor de natuurkern. Deze zone kan zowel procesnatuur als halfnatuurlijke landschappen omvatten.

Het Operationeel Plan is een concrete vertaling van het Masterplan voor de eerste 5 jaar. Het bevat SMART-doelstellingen voor de planperiode, een gedetailleerd actieplan inclusief aanduiding van de verantwoordelijke partner, tijdspaden en mijlpalen evenals een financieel plan. De vooruitgang wordt vijfjaarlijks gemonitord op basis van een evaluatierapport van het Operationele plan. Eventuele bijsturing van het Masterplan kan hierin worden opgenomen. De toekenning van de

variabele schijf aan personeelsmiddelen zijn gekoppeld aan het Operationele plan en de evaluatiemomenten.

De beoordelingscriteria voor een kandidaat Nationaal Park vallen uiteen in 2 criteria, de **beleidsbijdrage** en de **governance**. De criteria zijn samengesteld uit elementen van het Masterplan en elementen van het Operationeel Plan volgens het onderstaand schema.

Tabel 1. Beoordelingscriteria

Beoordelingscriteria	Masterplan	Operationeel Plan
Beoordelingscriterium 1: de beleidsbijdrage	Gebiedsvisie en ambitie, doelstellingen	Actieprogramma
Beoordelingscriterium 2: governance	Gebiedscoalitie, overlegstructuur	Projectbureau, Financieel plan, lokaal draagvlak, onderzoeksprogramma

De beleidsbijdrage wordt uiteen gehaald in de volgende thema's: (1) ruimte en omgeving, (2) natuur en klimaat, (3) toerisme en recreatie en (4) erfgoed.

Bij het beoordelingscriterium governance komen volgende elementen aan bod: de gebiedscoalitie, de overlegstructuur, projectbureau, financieel plan, lokaal draagvlak en het wetenschappelijk onderzoek.

Op elk beoordelingscriterium 1 en 2 is minimaal een totaalscore van 60% vereist. Op het einde van dit document wordt een overzicht gegeven van de diverse beoordelingscriteria evenals hun relatieve gewicht bij de beoordeling.

1. Criterium beleidsbijdrage

De kandidaat beschikt over een **geïntegreerde gebiedsanalyse** (cfr. landschapsbiografie) die deel uitmaakt van het Masterplan. Deze gebiedsanalyse vormt de basis voor de ontwikkeling van de visie en het Operationeel Plan.

De geïntegreerde gebiedsanalyse van de kandidaat is een wetenschappelijk onderbouwd, synthetiserend en multidisciplinair document dat de geschiedenis en de actuele toestand van het gebied grondig verkent.

De geïntegreerde gebiedsanalyse beschrijft van vroeger tot nu de landschapsecologische, cultuurhistorische en andere kenmerken, relict en verhalen van de kandidaat, waardeert ze en geeft ze ook weer op kaart (pdf formaat). Bijkomend worden de kansen, knelpunten en maatschappelijke opgaven van de kandidaat geduid en weergegeven op kaart (pdf). Waar nodig voor een goed begrip, legt de geïntegreerde gebiedsanalyse relaties met de omgeving van het voorgestelde Vlaamse Park. De geïntegreerde gebiedsanalyse refereert eveneens naar de beleidscontext, onder meer naar het beslist beleid en bestaande beleidsvisies.

De kwaliteit van de geïntegreerde gebiedsanalyse en de vertaling naar visie en uitvoering wordt beoordeeld binnen de verschillende beleidsthema's afzonderlijk.

1.1. Ruimte en Omgeving

Het Nationaal Park Vlaanderen geeft uitvoering aan het ruimtelijke beleid en omgevingsbeleid en bouwt hierop voort. Het is belangrijk dat het park niet op zichzelf staat en maximaal aansluit bij bestaande visies, beleid, plannen en gebiedsprogramma's. In de aanvraag worden gerichte voorstellen ingepast in het Operationeel Plan.

1.1.1 Geïntegreerde gebiedsvisie en ambitieniveau m.b.t. ruimte en omgeving

- De **geïntegreerde gebiedsanalyse** is op vlak van ruimte en omgeving voldoende kwalitatief, de geïntegreerde visie bouwt hier expliciet op verder.
- De geïntegreerde gebiedsvisie beschrijft de relaties, impact of synergiën met **andere sectoren**.
- **Relatie met de bestaande ruimtelijke plannen**, projecten, gebiedsvisies, gebiedsprogramma's, beleidsplannen, erfgoedplannen, landinrichtingsplannen, VAPEO wordt geadresseerd. Hierbij wordt aangetoond hoe de visie past in een samenhangend gebiedsgericht beleid, en hoe deze is afgestemd op een ruimere omgeving en werking.
- De actuele ruimtelijke visie omvat een **ontwerp perimeter Nationaal Park** met aanduiding van de natuurkern (en eventuele deelen), zones voor natuurontwikkeling, zones voor omgevend landschap, enclaves, barrières en strategische onthaalzones. Enclaves en barrières maken geen deel uit van het Park. Het Nationaal Park heeft logische grenzen die maximaal landschapsecologisch onderbouwd zijn, m.a.w. niet persé administratieve grenzen. De begrenzing houdt rekening met de ruimtelijke eisen van habitats en soorten, evenals natuurlijk processen en fenomenen. Het fysisch systeem en het landschap zijn bepalend voor de aard, de grootte en de vormgeving van (de wijzigingen in) het ruimtegebruik.
- Visie m.b.t. omgaan met zones voor natuurontwikkeling, zones voor omgevend landschap, barrières en enclaves: hoe worden versnippering, verharding en fragmentatie door niet passende functies van de open ruimte teruggedrongen. Bij elke ruimtelijke ontwikkeling moeten immers maatregelen worden genomen om de connectiviteit en ruimtelijk-functionele samenhang van de openruimte -en in het bijzonder de natuurkernen- en het landschap waar deze zijn ingebed te behouden, te herstellen of te ontwikkelen door barrières weg te werken en de noodzakelijke functionele en ecologische verbindingen gelijktijdig te ontwikkelen.
 - Welke concrete ruimtelijke voorstellen zullen bijdragen om de voorgestelde contour te bereiken en daarmee **grillige vormen kunnen worden weggewerkt**, langgerekte gebieden kunnen worden 'verbreed' of met elkaar verbonden. Deze voorstellen zullen het Nationaal Park vergroten, verder gelegen kernen verbinden, de eventuele grillige begrenzingen wegwerken en herkenbare grenzen creëren.
 - A.d.h.v. welke strategie zal de visie met de **ruimtelijke knelpunten en potenties** worden uitgevoerd? Volgende elementen komen aan bod in de beoordeling
 - De mate waarin **actief** wordt ingezet op het wegwerken van 'ruis' die de landschapsbeleving verstoort (bv. storende bebouwing gelegen binnen de natuurkernen of in de zones voor omgevend landschap tussen natuurkernen) zowel in de natuurkern, als in de zone voor natuurontwikkeling.
 - De manier waarop de betrokken gemeenten een gericht **ruimtelijk beleid** zullen voeren dat illegale of ongewenste (zonevreemde) ontwikkeling, bijkomende bebouwing, verrommeling en verharding tegengaat binnen de bestaande ruimtelijke regelgeving. Waar wenselijk worden ruimtelijke plannen aangepast of bijkomende verordeningen vastgesteld.
 - De mate waarin **kansen** voor kwalitatieve transformatie (sloop, renovatie, hergebruik of herlokalisatie) maximaal benut worden om leegstand en verloedering tegen te gaan, open ruimte te herstellen en verbindingen te realiseren.

- De mate waarin ruimtelijke oplossingen worden aangedragen voor **enclaves en barrières** in de natuurkern en zone voor natuurontwikkeling. Welke langetermijnvisie heeft men t.a.v. de enclaves? Hoeveel van deze enclaves worden aangepakt binnen de looptijd van het Masterplan?

1.1.2 Het actieprogramma m.b.t. ruimtelijk en omgevingsbeleid

Het actieprogramma komt voort uit de geïntegreerde gebiedsvisie.

Voor het realiseren van de doelstellingen wordt aangegeven welke acties, beslissingen, financiën, instrumenten op vlak van Ruimtelijke ordening er reeds bestaan en nog nodig zijn en welke zullen of kunnen worden ingezet. De verantwoordelijke partner voor de uitvoering wordt aangeduid. Hieronder volgt een niet-limitatieve opsomming van type acties.

- Acties gericht op de herbestemming (opmaak RUP)
- Acties m.b.t. het grondbeleid en een strategie die de bestemmingen mogelijk te maken. Dit kunnen ook voorstellen zijn voor grondruil, compensaties, eventueel oprichten van een grondenbank, onteigeningsbesluiten
- Voorstellen m.b.t. realisaties van verbindingen, enclaves en barrières
- Voorstellen m.b.t. vergunningen, gemeentelijke verordeningen ...
- Acties m.b.t. de omgang met planbaten/planschade in het kader van eigendom, beheer, jacht.

1.2. Natuur en Klimaat

Dit criterium gaat over het realiseren van een klimaatrobuust en gezond ecosysteem in overeenstemming met het Europese en Vlaamse Natuur- en Klimaatbeleid.

1.2.1. Geïntegreerde gebiedsvisie en ambitieniveau

- De **geïntegreerde gebiedsanalyse** is op vlak van natuur en klimaat voldoende kwalitatief en de geïntegreerde visie bouwt hier expliciet op verder.
- De geïntegreerde gebiedsvisie beschrijft de relaties, impact of synergiën met **andere sectoren**.
- De gebiedsvisie houdt rekening met het element **stysteemkwaliteit**. Er is een risicoanalyse **i.f.v. klimaatwijziging** en er wordt aangegeven hoe deze valt te remediëren. De ambitie op vlak van hydrologie is in overeenstemming met de beoogde natuurdoelen (IHD) en de PAS-gebiedsanalyses (zie <https://www.inbo.be/nl/pas-gebiedsanalyses-overzicht>). De kansen i.k.v. de *Blue deal* worden ten volle benut. Er wordt ingezet op een milieuvriendelijke landbouw in de zones voor omgevend landschap.
- De **landschapsecologische visie** (niveau landschapstypes) is in lijn met het natuurbeleid en houdt voldoende rekening met klimaatverandering. Het openstaand saldo NATURA2000 wordt weggewerkt en bosuitbreiding krijgt de nodige aandacht. Er is ruimte voor ecologische processen.
- De **zones voor natuurontwikkeling** zijn ruimtelijk goed gekozen en voldoende ambitieus en leveren een bijdrage op vlak van NATURA2000 implementatie, bosuitbreiding en het stimuleren van ecologische processen. De strategie voor de realisatie van de zones voor natuurontwikkeling is duidelijk.
- De **zones voor omgevend landschap** zijn aangeduid ter buffering en verbinding van de natuurkern en / of zones voor natuurontwikkeling of omwille van de specifieke landschapskwaliteit an sich. De zones zijn voldoende robuust van aard. Milieudrukken komen aan bod en deze worden geremedieerd. De landbouwtransitie wordt voldoende geconcretiseerd net als andere transitie zoals tegengaan van verpaarding, transitie in het

ruimtelijke beleid (bv. bouwstop). Deze zone komt eveneens in aanmerking voor bosuitbreiding, oa. voor bossen met een sociale functie (speelbos).

- Het groeipad voor de natuurkern naar 10.000 ha binnen 20 jaar is ecologisch en ruimtelijk voldoende doordacht, ambitieus en realistisch. Binnen de tien jaar wordt de helft van het verschil weggewerkt.

1.2.2. Het actieprogramma

Het actieprogramma komt voort uit de geïntegreerde gebiedsvisie. Voor het realiseren van de doelstellingen wordt aangegeven welke acties, beslissingen, instrumenten, financiën op vlak van natuur en klimaat nodig zijn en welke zullen of kunnen worden ingezet. De verantwoordelijke partner voor de uitvoering wordt aangeduid. Hieronder volgt een niet-limitatieve opsomming van type acties.

- Acties gericht op het bijkomend onder **beheer** (type 4 beheerplan) brengen van natuur. Binnen de tien jaar is 50% van de natuurkern onder effectief natuurbeheer (type 4). Op het eind van de planperiode van het Masterplan is 75% van de natuurkern onder beheerplan type 4. Een uitzondering wordt voorzien voor Militaire domeinen.
- Acties die het aandeel van het openstaand saldo **NATURA 2000** effectief verkleint binnen de periode van het Operationeel Plan.
- Acties m.b.t. de bosuitbreiding binnen de natuurkern, zone voor natuurontwikkeling of het omgevend landschap. De bosuitbreidingsdoelstelling is binnen de tien jaar voor de helft gerealiseerd.
- Acties voor **soorten** en hun leefgebieden die worden voorzien ter uitvoering van de soortenbeschermingsprogramma's.
- Acties op vlak van het verbeteren van de **systeemkwaliteit**.
- Acties op vlak van **klimaatadaptatie** voor de natuur.
- Acties op het vlak van het verbeteren van de **regulerende ecosysteemdiensten**.
- Acties op het vlak van het inschakelen van de **overige open ruimte gebruikers** ten behoeve van de natuurkwaliteit (verweving met landbouw, recreatiedomeinen, private eigenaars, ...).
- Acties gericht op het verminderen van de **externe milieueffecten** die een impact hebben op de natuurkwaliteit zoals vermessing, verzuring, geluidshinder, afval, ...
- Acties gericht op het **uitbreiden** van de natuurkern met het oog op het bereiken van 10.000 ha binnen 20 jaar en het verbeteren van de **verbindingen** tussen de dealkernen. Binnen een termijn van 10 jaar wordt de helft van het verschil weggewerkt.
- Acties gericht op het **natuurinclusief maken** van tuinen, wijken en bedrijventerreinen.

1.3. Toerisme en recreatie

Het uitgangspunt van het Vlaamse toeristische beleid is dat toerisme en recreatie een meerwaarde creëren voor zowel de bewoners, bezoekers, ondernemers en voor het Nationaal Park zelf. Bijgevolg is de toeristisch-recreatieve ontwikkeling van een Nationaal Park aangepast aan de draagkracht van de plek. De meerwaarde van de toeristisch-recreatieve ontwikkeling van het park voor zowel bewoners, bezoekers, ondernemers en het Nationaal Park zelf moet duidelijk aangetoond kunnen worden.

1.3.1. Geïntegreerde gebiedsvisie en ambitieniveau op vlak van toerisme en recreatie

Er is een duidelijke geïntegreerde visie m.b.t. duurzame recreatie en duurzaam toerisme uitgewerkt voor de komende 20 jaar.

Volgende punten zullen worden getoetst:

- De **geïntegreerde gebiedsanalyse** is op vlak van toerisme en recreatie voldoende kwalitatief en de geïntegreerde visie bouwt hier expliciet op verder.
- De geïntegreerde gebiedsvisie beschrijft de relaties, impact of synergiën met **andere sectoren**.
- De aanwezigheid van een onderbouwd **Unique Selling Proposition**: de kenmerken van het park zijn zo uniek dat het bezoekers vanuit het binnen- en buitenland aantrekt. Er wordt duidelijk bepaald wat de eigenheid en uniciteit is en welke verhalen er over dit park en haar natuurwaarden kunnen verteld worden. Er is aandacht voor de plaatselijke tradities, immaterieel en materieel erfgoed, mythes, geschiedenis en lokale producten. De USP wordt doorgetrokken in het gehele belevingsaanbod.
- De **aanwezigheid van een onthaalmanagementplan** met voldoende en kwalitatieve toeristisch-recreatieve infrastructuur om bezoekers gastvrij te kunnen ontvangen en te inspireren. Concreet gaat dit over onthaalinfrastructuur (onthaalzones, een netwerk van paden, parking, bewegwijzering, randinfrastructuur, informatievoorziening, ...), maar evenzeer over horeca, fietsverhuur en -herstelpunten, ... Deze infrastructuur is slim verspreid over het park, houdt maximaal rekening met de natuurdoelen en de omwonenden, bouwt verder op bestaande infrastructuur en zorgt ervoor dat de verschillende delen van het Nationaal Park recreatief voldoende bereikbaar zijn.
- De aandacht voor **duurzame recreatie en toerisme** via samenwerking met lokale en duurzame ondernemers. Is er ruimte voorzien waar toeristische ontwikkeling mogelijk wordt gemaakt (ifv. onthaalzones)?
- Een plan betreffende de verbetering van **duurzame mobiliteit** naar en in het Nationaal Park, ook vanuit de aangrenzende steden.
- Er is aandacht voor een toeristisch-recreatief aanbod voor **specifieke doelgroepen**, onder meer kwetsbare doelgroepen, families met kinderen, mensen met een beperking en jongeren.

1.3.2. Het actieprogramma m.b.t. toerisme en recreatie

Het actieprogramma komt voort uit de geïntegreerde gebiedsvisie. Voor het realiseren van de doelstellingen wordt aangegeven welke acties, beslissingen, instrumenten, financiën op vlak van toerisme en recreatie nodig zijn en welke zullen of kunnen worden ingezet. De verantwoordelijke partner voor de uitvoering wordt aangeduid.

- Acties ter realisaties van:
 - de onthaalzones en de duurzame en toegankelijke **recreatieve infrastructuur**;
 - het verbeteren van de **duurzame mobiliteit** naar en in het park; en
 - het stimuleren van **ambassadeurs** om hun werking en infrastructuur te integreren in het geheel. bv. gemeentelijke stimulans, verordening voor horeca.
- Een **doelgroepgericht communicatieplan** rekening houdend met gelaagde informatie en promotie rond het park, haar natuurwaarden en de beleving en met speciale aandacht voor specifieke doelgroepen.
- Inzet van de **USP** bij het uitrollen van de recreatieve infrastructuur, communicatie en promotie.

1.4. Erfgoed

Het onroerend erfgoed in het Nationaal Park krijgt een zichtbare plek en rol en wordt duurzaam beheerd. Bij uitbreiding geldt dit ook voor het immaterieel en levend erfgoed (hierna niet verder behandeld). Het erfgoed toont de geschiedenis van het Nationaal Park en vertelt het verhaal, het

draagt bij tot de beleving, identiteit en de ruimtelijke kwaliteit van het gebied, en het onderbouwt mee de natuurwaarden. Erfgoed is in staat bewoners, eigenaars en gebruikers bij het Nationaal Park te betrekken. De bijdrage tot het erfgoed-beleid wordt als volgt beoordeeld.

1.4.1. Geïntegreerde gebiedsvisie en ambitieniveau op vlak van erfgoed

- De **geïntegreerde gebiedsanalyse** op vlak van erfgoed is voldoende kwalitatief en de geïntegreerde visie bouwt hier expliciet op verder.
- De geïntegreerde gebiedsvisie beschrijft de relaties, impact of synergiën met **andere sectoren** (ruimte en omgeving, natuur, toerisme en recreatie, landbouw, immaterieel erfgoed,).
- Daarnaast maakt de visie ook duidelijk hoe het erfgoed bijdraagt aan het betrekken van bewoners, gebruikers en eigenaars.
- De kandidaat stelt een visie (20 jaar) op voor de inventarisatie, het behoud, het herstel en de ontwikkeling van het erfgoed, inclusief het ontsluiten en beleefbaar maken ervan. De visie behelst de volledige perimeter van het Nationaal Park, zowel de zones met een statuut toegekend door het agentschap Onroerend Erfgoed, als de **andere zones** van het kandidaat-Nationaal Park, zonder statuut.
- Het concept 'sector, factor, vector' draagt bij tot het ontwikkelen van de visie op het erfgoed:
 - Sector: het relict is passief aanwezig, en wordt in het beste geval op zichzelf beheerd.
 - Factor: het relict is aanwezig, en er wordt rekening mee gehouden bij het beheer en de ontwikkeling van het gebied. Er heeft uitwisseling plaats.
 - Vector: het relict is actief aanwezig, en het inspireert het beheer en de ontwikkeling van zijn omgeving of kan zelfs sturend zijn. Het relict creëert meerwaarde.

1.4.2. Actieprogramma m.b.t. erfgoed

Het actieprogramma komt voort uit de geïntegreerde gebiedsvisie. Voor het realiseren van de doelstellingen wordt aangegeven welke acties, beslissingen, instrumenten, financiën op vlak van erfgoed nodig zijn en welke zullen of kunnen worden ingezet. De verantwoordelijke partner voor de uitvoering wordt aangeduid.

Inventarisatie van relictten, inclusief onderzoek en waardering, vormt de basis van het beleid en beheer op het vlak van erfgoed. Tegelijk genereert dit kennis.

- De Nationaal Park voert inventarisaties van relictten uit in aanvulling op het al gekende landschappelijk, archeologisch, bouwkundig en varend erfgoed, met inbegrip van vegetaties die getuigen van landgebruik uit het verleden, van houtige beplantingen met erfgoedwaarde, van kleine landschapselementen en van aardkundige waarden.
- De inventarisaties gebeuren niet alleen binnen gebieden met een statuut toegekend door het agentschap Onroerend Erfgoed, maar ook in de andere zones van de kandidaat, zonder statuut.
- De Nationaal Park werkt voor de inventarisaties samen met andere organisaties en personen indien het zelf niet over voldoende kennis en expertise beschikt of waar de samenwerking een meerwaarde oplevert.

Het **beheer** zorgt ervoor dat het erfgoed behouden blijft als getuigen van het verleden en als bron van kennis, dat het erfgoed duurzaam doorgegeven wordt van generatie op generatie, en dat verhalen tastbaar en beleefbaar blijven.

- Het Nationaal Park stelt een programma van acties op voor het behoud, het herstel en de ontwikkeling van het erfgoed, inclusief het ontsluiten en beleefbaar maken ervan. Het gaat om landschappelijk, archeologisch, bouwkundig en varend erfgoed, met inbegrip van

vegetaties die getuigen van landgebruik uit het verleden, van houtige beplantingen met erfgoedwaarde, van kleine landschapselementen en van aardkundige waarden.

- De kandidaat werkt voor het beheer samen met andere organisaties en personen indien het zelf niet over voldoende kennis en expertise beschikt of waar de samenwerking een meerwaarde oplevert.
- Het Nationaal Park stimuleert het behoud van vakmanschap en traditionele technieken.
- Het beheer gebeurt niet alleen binnen gebieden met een statuut toegekend door het agentschap Onroerend Erfgoed, maar ook in de andere zones van de kandidaat, zonder statuut.

Beheerplannen zijn een belangrijk element in het goede beheer van onroerend erfgoed. Bovendien vergemakkelijkt een beheerplan ook administratief het uitvoeren van werken en creëert een beheerplan mogelijkheden voor financiering door het agentschap Onroerend Erfgoed.

- Het Nationaal Park initieert, begeleidt of maakt zelf nieuwe beheerplannen op. Indien nodig worden bestaande beheerplannen geactualiseerd.
- De Nationaal Park doet dit in samenspraak met de erfgoedconsulenten van het agentschap Onroerend Erfgoed.
- Waar mogelijk wordt een geïntegreerd beheerplan opgesteld, samen met de sector natuur.

2. Criterium governance

Governance omvat het geheel van handelingen en wijze van besturen, waarmee de doelstellingen en actieprogramma's op het terrein kunnen worden gerealiseerd, en waarmee het betreffende beleid kan worden opgevolgd en bijgesteld. Het waarborgen van de onderlinge samenhang en een performante aansturing die ingebed is in de gebiedswerking en die de bestaande (lokale) bestuurskracht versterkt is daarbij essentieel. Een sterke programmatorische aanpak moet op termijn leiden tot gedragen acties, coherente beslissingen en effectieve realisaties op terrein.

Het Masterplan omvat een onderdeel governance dat bestaat minimaal uit volgende onderdelen die worden beoordeeld:

- Gebiedscoalitie inclusief projectbureau: is deze geloofwaardig en voldoende slagkrachtig? Wat is de rechtspersoon, etc.
- Organogram overlegstructuur
- Financiering op hoofdlijnen: inkomsten en uitgaven, strategie m.b.t. terugverdienmechanismen

Het Operationeel plan omvat volgende onderdelen:

- Projectbureau: rechtspersoon, rollen en prioriteit i.f.v. variabele schijf en terbeschikkingstelling VO, organisatie
- Overlegstructuur op hoofdlijnen: structuur en niveau's, deelnemers, frequentie, thema's
- Financieel plan: engagementen van gebiedscoalities en terugverdienmodellen
- Lokaal draagvlak, mede-eigenaarschap en co-creatie
- Wetenschappelijk onderzoek en innovatie

2.1. *Gebiedscoalitie*

De gebiedscoalitie engageert zich om het Masterplan te realiseren op een sterk programmatorische en projectmatige wijze. Een geloofwaardige gebiedscoalitie bevat de belangrijkste actoren ter realisatie van het Masterplan. Deze actoren dienen bevoegd te zijn en geëngageerd. Een gebiedscoalitie bestaat uit volgende type partners:

1. gemeentelijke, provinciale en Vlaamse overheidsinstanties die structureel en actief bijdragen tot de realisatie van het Masterplan
2. betrokken eigenaars en/of beheerders: dit kunnen overheden, terreinbeherende organisaties, en (een samenwerkingsverband van) particuliere eigenaren zijn voor zover ze eigenaar zijn van meer dan 200 ha. Het beheer van betreffende gebieden is langdurig afgestemd op de doelstellingen van het Nationaal Park; voorbeelden zijn (lokale) overheden, militaire overheid, natuurvereniging, drinkwatermaatschappij, landgoedeigenaars...
3. projectmatige partners i.f.v. de realisatie van bepaalde deelaspecten van het Masterplan (bv. wegbeheerder, waterloopbeheerder,...)
4. groep van ruimere stakeholders bestaande uit vrijwilligers, buurtbewoners, landbouwers, ondernemers, doelgroepen, bezoekers,...
5. onderzoekspartner(s).

Partner type 1 en 2 zijn de kernpartners van de gebiedscoalitie, de kernpartners gaan een *structureel samenwerkingsverband* aan. Dit structureel samenwerkingsverband is een verplichte voorwaarde (uitsluitingscriterium) om in aanmerking te komen als kandidaat Nationaal Park .

2.2. Overlegstructuur

Het Masterplan geeft een duidelijk zicht op de overlegstructuur die wordt beoogd. In het Operationele plan worden dit meer uitgewerkt. Volgende elementen zijn hierbij van belang.

- Diverse overlegniveau's:
 - dagelijks bestuur met kernpartners;
 - een (inter)bestuurlijk en beslissend niveau;
 - specifieke thematische en op project gerelateerde niveaus;
 - apart overleg met terreinbeheerders en/of eigenaars; en
 - vorm van klankbordoverleg met groep ruimere stakeholders.
- De overlegorganen, werkgroepen en organisatiestructuur zijn performant en er worden goede interne afspraken gemaakt (bv huishoudelijk reglement i.f.v. voorzitter, secretaris, communicatie, procesregels, frequentie, bevoegdheden, omgaan met escalatie of gebrek aan consensus,...). Indien er een ruimere gebiedswerking bestaat, laat de organisatiestructuur van het Nationaal Park toe om op een efficiënte en resultaatgerichte manier met deze ruimere gebiedswerking af te stemmen (i.f.v. werking, beheer, financiering, organisatie,...).
- In geval dat het Nationaal Park aansluit bij een (gewest)grensoverschrijdende natuurkern zijn er garanties dat de beheerders aan weerskanten van de grens eenzelfde gebiedsvisie delen en de ambitie op vlak van natuurdoelen, erfgoed, recreatie en toerisme zijn afgestemd. De organisatiestructuur garandeert een duurzame verankering van de samenwerking.

2.3. Projectbureau

Het projectbureau heeft tot doel de realisatie van het gebiedsprogramma in samenwerking met de kernpartners en de stakeholders van het Nationaal Park . Het projectbureau bereikt dit doel via de volgende strategie

- A. Opnemen van een regierol in de gebiedscoalitie = **coördineren**
- B. Bewerkstelligen van samenwerking binnen de projectcoalitie o.b.v een algemeen kader VO én lokale beleidslijnen = **initiëren en faciliteren**
- C. Maximaal valoriseren van de beschikbare kennis en expertise aanwezig binnen de gebiedscoalitie = **actief betrekken**

Dit betekent dat het projectbureau in eerste instantie complementair werkt aan de bestaande instanties, vertegenwoordigd in de gebiedscoalitie. Deze aanpak vertaalt zich in slanke en efficiënte projectbureaus waarbij de profielen worden gekozen i.f.v. bovenstaande strategie.

In het Masterplan wordt bepaald op welk rechtspersoon het projectbureau zal hosten en hoe de gebiedscoalitie wordt betrokken op de werking van het projectbureau.

In het Operationeel Plan geeft de kandidaat aan welke de meest prioritaire profielen zijn i.f.v. de realisatie van het Operationele plan. Het projectbureau heeft bij erkenning recht op een vast aandeel VTE dat wordt aangevuld met een variabele schijf en een deel ter beschikking gesteld

door de Vlaamse Overheid voor een periode van het Operationele plan. Op basis van de inhoudelijke taakstelling wordt aangegeven welke capaciteit nodig wordt geacht om de doelstellingen te realiseren, enerzijds voor de variabele schijf en anderzijds vanuit de Vlaamse overheid (terbeschikkingstelling diensten VO). Zowel de variabele profielen als de capaciteit vanuit Vlaamse instanties worden gekoppeld aan acties van het Operationele plan.

Volgende elementen zijn verder van belang:

- Het projectbureau heeft een aparte rechtspersoonlijkheid
- Het projectbureau vertegenwoordigt de gebiedscoalitie en staat in voor de algemene coördinatie van het Vlaamse park en de (opvolging van de) implementatie van het gebiedsprogramma.
- Het projectbureau organiseert zich als het aanspreekpunt op een zichtbare locatie binnen het park.
- Het projectbureau heeft maximaal oog voor een milieu- en klimaatvriendelijke werking.

2.4. Financieel plan

Het financieel plan maakt deel uit van het Operationele Plan en vertrekt vanuit een algemene beschouwing van de verwachte maatschappelijke baten en kosten die het Nationaal Park met zich meebrengt. Deze beschouwing kan kwalitatief gebeuren.

Vervolgens geeft het financieel plan een gedetailleerde overzicht van de kosten voor de termijn van het Operationele plan (eerste 5 jaar). De kosten omvatten onder meer: installatiekosten (eenmalige investeringskosten), recurrente werkingskosten, kosten met betrekking tot de acties, evenals personeelskosten. De personeelskosten worden onderverdeeld per schijf: vast personeel, variabel personeel en aandeel terbeschikkingstelling VO cf. punt 2.3.

Aan de inkomstzijde worden volgende zaken in beeld gebracht.

- Structurele middelen van kernpartners (in natura en subsidies): de bijdrage van de lokale overheden (gemeenten en provincies samen) bedraagt initieel minimaal 20% van de totale kostprijs. Het saldo wordt gedragen door de betrokken instanties van de Vlaamse Overheid.
- Inkomsten via fondsenwerving bv. d.m.v. oprichting van een fonds op niveau van het park.
- Middelen uit projectfinanciering.

Het Operationeel Plan voorziet in een verdubbeling van de lokale bijdrage (tot 40 % van de financiering) binnen een termijn van 10 jaar. Deze bijkomende middelen, gegenereerd via dit groeitraject, worden integraal ingezet voor investeringen op het terrein (=realisatie natuur of investeringen in recreatieve infrastructuur). De groei wordt gefinancierd met diverse terugverdienmechanismen die lokaal worden opgezet zoals cofinanciering projecten, return on cash flows (toeristische gemeentelijke taks, een bijdrage in de drinkwaterfactuur), privaat fonds, *visitors payback* systemen (bv. gebruikersvignet MTB), of via inzetten op ontwikkeling van een regionale economie o.b.v. verkoop producten, introduceren label, etc. Deze terugverdienmodellen kaderen in het uitgangspunt van het Vlaamse toeristische beleid dat toerisme en recreatie eveneens een meerwaarde dienen te creëren voor het Nationaal Park zelf.

Het Operationeel Plan geeft aan volgens welke strategie deze lokale bijdrage zal worden verhoogd en welke acties daartoe worden ondernomen.

2.5. Lokaal draagvlak, mede-eigenaarschap en co-creatie

Het behoud van het evenwicht tussen de beheerder, bewoner, bezoeker, ondernemer, het landschap en de natuur staan centraal bij de ontwikkeling van het Nationaal Park . Dit betekent dat het respect voor de eigenheid van de plek en zijn gemeenschap een uitgangspunt vormt bij de visievorming. Het Operationele Plan dient bij gevolg aan te geven op welke manier bewoners, ondernemers en doelgroepen worden betrokken in het beleid van het Vlaamse park, zowel structureel als onderdeel van de overlegstructuur als ad hoc n.a.v. projectrealisaties allerhande.

In dit criterium worden volgende elementen beoordeeld:

- de methodologie (participatie en co-creatie van stakeholders) om te komen tot ontwikkelingsvisies;
- zorg voor permanente communicatie met bewoners, landbouwers en andere ondernemers, overige open ruimte gebruikers en doelgroepen;
- de uitbouw van een netwerk van ambassadeurs zoals lokale ondernemers, vrijwilligers en gidsen en de manier waarop het netwerk wordt ondersteund door het projectbureau via opleiding, aanbod infrastructuur, communicatie, belevingspakketten etc.;
- de mate waarin mogelijkheden worden voorzien om fysieke ontmoetingsplaatsen te faciliteren tussen bewoners, ondernemers en bezoekers (bv. in visie op ontsluiting);
- de inspanningen op vlak van natuur- en milieueducatie voor verschillende leeftijden in samenwerking met provincies en Departement Omgeving; en
- opmaak van een monitoringssysteem dat het draagvlak van de natuur en bewoners opvolgt zodanig dat deze niet wordt overschreden.

2.6. Wetenschappelijk onderzoek en innovatie

Van een Nationaal Park mag verondersteld worden dat het inhoudelijk en methodologisch aan de top staat inzake het realiseren van doelstellingen. Daarbij hoort ook de ruimte om te innoveren en te experimenteren. Kennis, onderzoek en expertise vormen hiervoor het fundament. Een onderzoekprogramma en een bij voorkeur structurele samenwerking met een of meerdere wetenschappelijke instellingen of academies zijn hierbij belangrijk. In het Operationeel Plan wordt het volgende uiteengezet:

- De kandidaat geeft een overzicht van onderzoek en monitoring dat over het gebied gaat of waar het gebied een rol in speelt.
- De kandidaat brengt in kaart welke onderzoekers en organisaties betrokken zijn of kunnen worden bij het gebied (citizen science, heemkundigen tot universiteiten) en legt de basis voor een onderzoeksnetwerk.
- Met welke wetenschappelijke instelling(en) een structureel samenwerkingsverband wordt aangegaan voor o.a. monitoring.
- In welke mate de samenwerking een meerwaarde creëert op verschillende niveaus: het zorgt voor feedbackmechanismen voor het beheer van het park, het stimuleert de innovatie in en rond het park, de output draagt bij tot het maatschappelijke debat rond m.b.t. de Vlaamse Parken, etc.
- In het Operationele plan wordt een aanzet van onderzoeks- en monitoringsprogramma weergegeven. Multidisciplinariteit en integratie zijn hierbij belangrijk.

3. Samenvatting en weging beoordelingscriteria

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van beoordelingscriteria en hun bijhorende weging. De weging van de beleidsbijdrage wordt vertaald in de variabele financiële bijdrage aan het projectbureau.

Tabel 2. Weging beoordelingscriteria

Volgnummer	Criterium	Subcriterium	Gewicht (%)
1.	Beleidsbijdrage		60
1.1.	Ruimte en omgeving	20	
1.2.	Natuur en Klimaat	25	
1.3.	Toerisme en recreatie	10	
1.4.	Erfgoed	5	
2.	Governance		40
2.1.	Gebiedscoalitie	3	
2.2.	Overlegstructuur	3	
2.3.	Projectbureau	10	
2.4.	Financieel plan	12	
2.5	Lokaal draagvlak, mede-eigenaarschap en co-creatie	10	
2.6	Wetenschappelijk onderzoek en innovatie	2	
	TOTAAL		100